

Kuntanäkökulma hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen (HYTE)

Ritva Viljanen, kaupunginjohtaja, Vantaa

Yhdessä vahvemmat

Moninaiset, erilaiset kaupungit

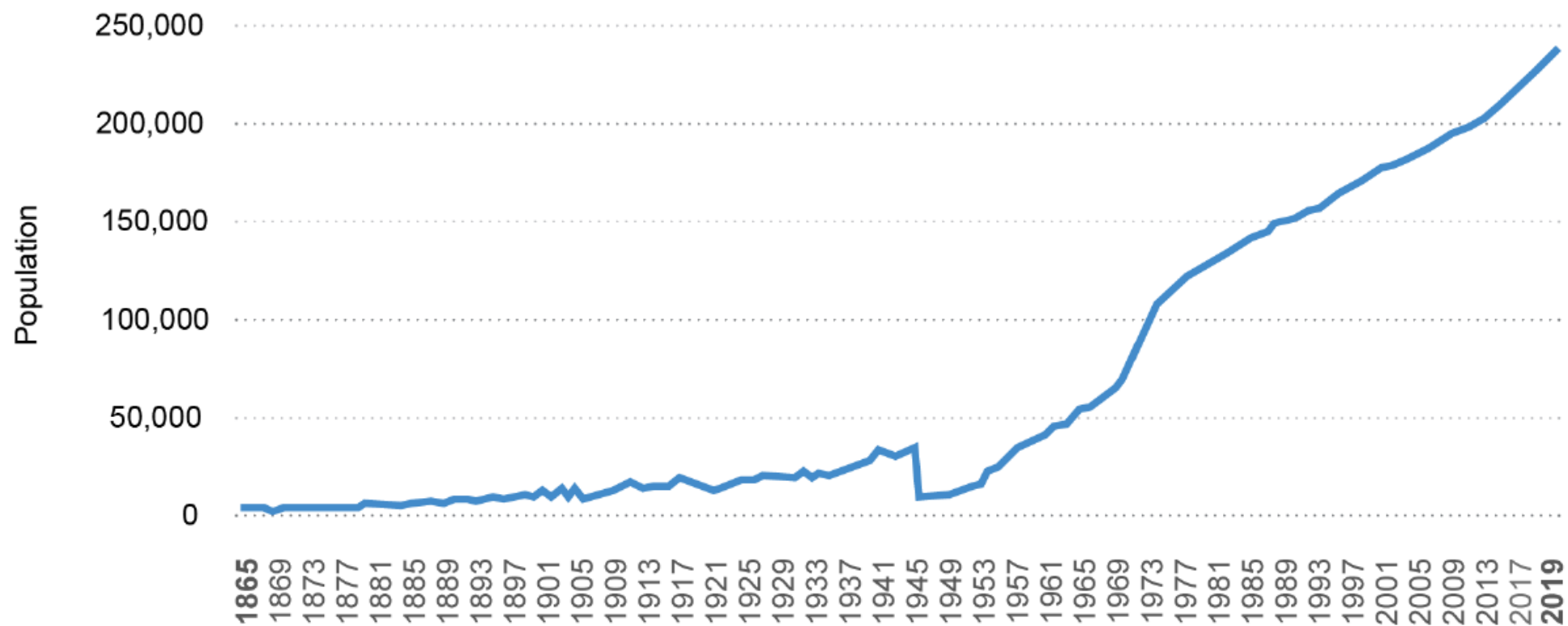
Vantaa on tarina Suomesta ja Suomen kaupungistumisesta

Kuva: Matti Luumi / Vantaan kaupunginmuseo

Vantaalaiset

**Jopa 5 000 – 5600 uutta
asukasta vuodessa**

Väestönkasvun kaupunki

**Vantaalaisista noin 27 % on syntynyt
Vantaalla ja väestökasvusta 80-85 %
tulee vieraskielisestä väestöstä.**

**Vantaa asuttaa 40 000 – 50 000
ihmistä seuraavan 10 vuoden aikana.**

35 % asukkaista taustaltaan
vieraskielisiä vuonna 2030.

Kaupunkien merkityksen tunnistaminen

Suomen 20 suurinta kaupunkia

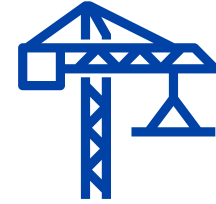
81%

**Bruttokansan-
tuotteesta**

52%

Väestöstä

62%

Työpaikoista

Kaupungit monialaisia ja kykenevät ratkaisemaan yhteiskunnan viheliäisiä ongelmia

Osaamiskeskittymät

**Elämykset ja
hyvinvointi**

Hiilineutraaliustyö

**Toimivat
yhteydet**

**Kohtaamisen
kaupunki**

Luonto lähellä

Hyvät palvelut

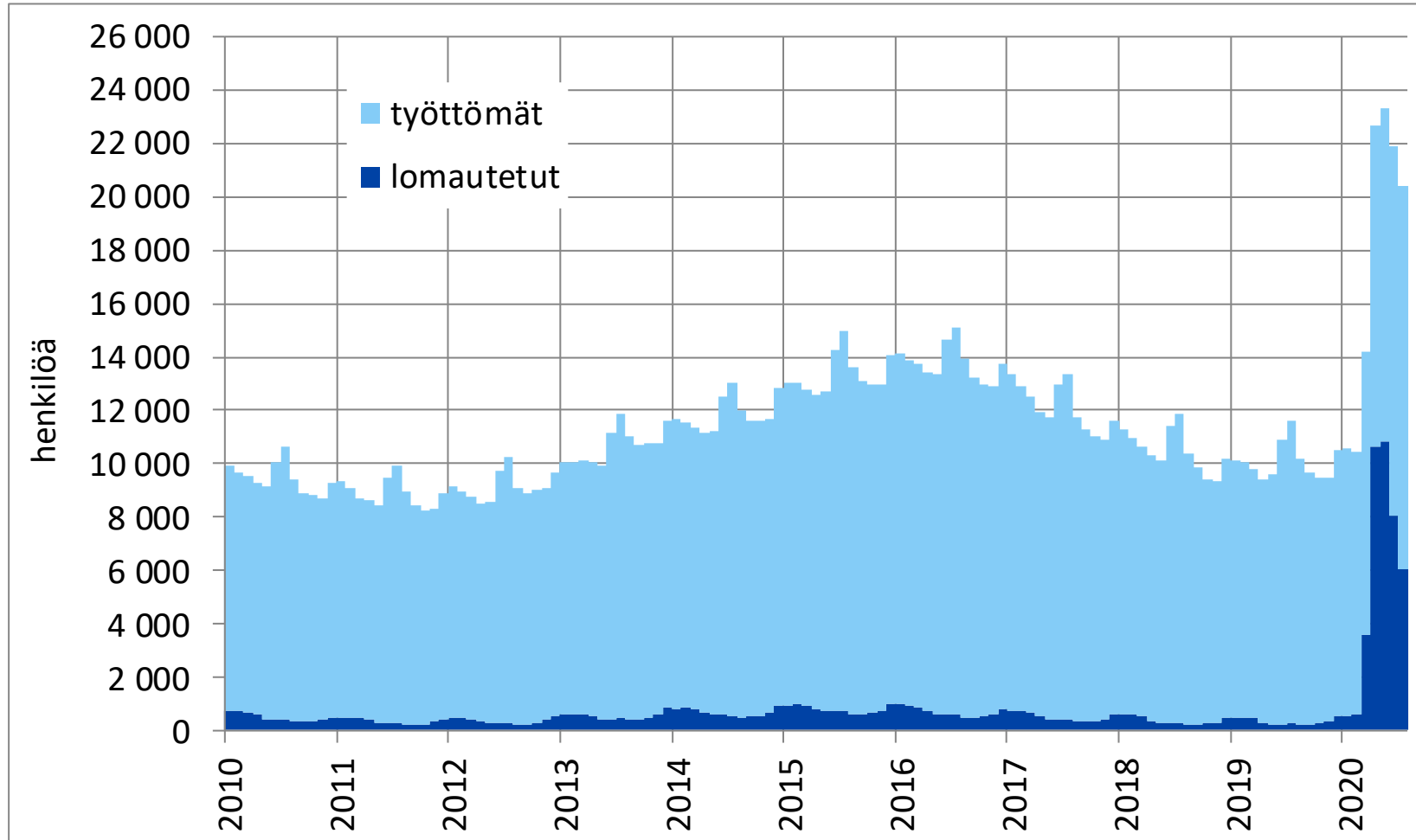
Yhteistyön tarve tulee näkyväksi kriisien keskellä

Työttömyysshokki

Työttömät ja lomautetut kuukausittain Vantaalla tammikuusta 2010

Työttömyys Vantaalla kesäkuussa 2020

Työllisyysaste

77,2%

(Q4/2019)

Työttömyysaste

18,0%

6/2019: 9,2%

Työttömien määrä

21 874

**(josta lomautettuja
8 069)**

6/2019: 10 928

**Avoimia
työpaikkoja**

1 587

6/2019: 2 583

Työttömyys Vantaalla kesäkuussa 2020

**Pitkäaikais-
työttömät**

2 968

6/2019: 2 363

Muutos + 25,6 %

**Alle 25-vuotiaat
työttömät**

3 145

6/2019: 1 347

Muutos + 133,5 %

**Yli 50-vuotiaat
työttömät**

6 000

6/2019: 3 466

Muutos + 73,1 %

**Vieraskieliset
työttömät**

6 771

6/2019: 3 841

Muutos + 76,3 %

Analyysi: Suomi siirtyy nopeasti poikkeusoloihin – kansalaisten kriisivalmius ja erilaisen kohtelun sietäminen johtuvat tästä koostuksella

Valtiojohtolta tuli vahva viesti siitä, että on tulla jaksamaan nykyistä. Päätös on keskitettyä ministeriöihin ja hallitukselle.

Koronavirus 16.3.2020 klo 19:57 | päivitetty 16.3.2020 klo 19:52

Kuva: Antti Almo-Koivisto / Lehtikuva

Kotimaa | Varautuminen

Suomi siirtyy valmiuslain aikaan – tällainen on laki, jota kukaan ei haluaisi vapaaehtoisesti ottaa käyttöön

Suomi ottaa käyttöön valmiuslain. Lain tarkoituksena on suojata väestöä poikkeusoloissa. Valmiuslaki rajoittaa ihmisten elämää hyvin poikkeuksellisella tavalla.

Julkaistu: 25.3. 16:13, Päivitetty 26.3. 0:41

Hallitus aikoo eristää Uudenmaan muusta Suomesta. Tätä se tarkoittaa.

■ Mitä Uudenmaan eristäminen vaikuttaa alueen muuten elämääsi? Ota yhteyttä ilta-Suomiin sähköpostilla uutiset@iltasanomat.fi

Pääministeri **Sanna Marin** (sd) vahvistaa hallituksen päätöksen: liikkuminen Uudeltamaalta ja Uudellemaalle kielletään. Hallituksen mukaan liikkuminen on kuitenkin sallittua viranomaistoiminnassa sekä työn, elinkeinon tai luottamustoimen harjoittamiseksi tai lakisääteisen velvollisuuden täyttämiseksi.

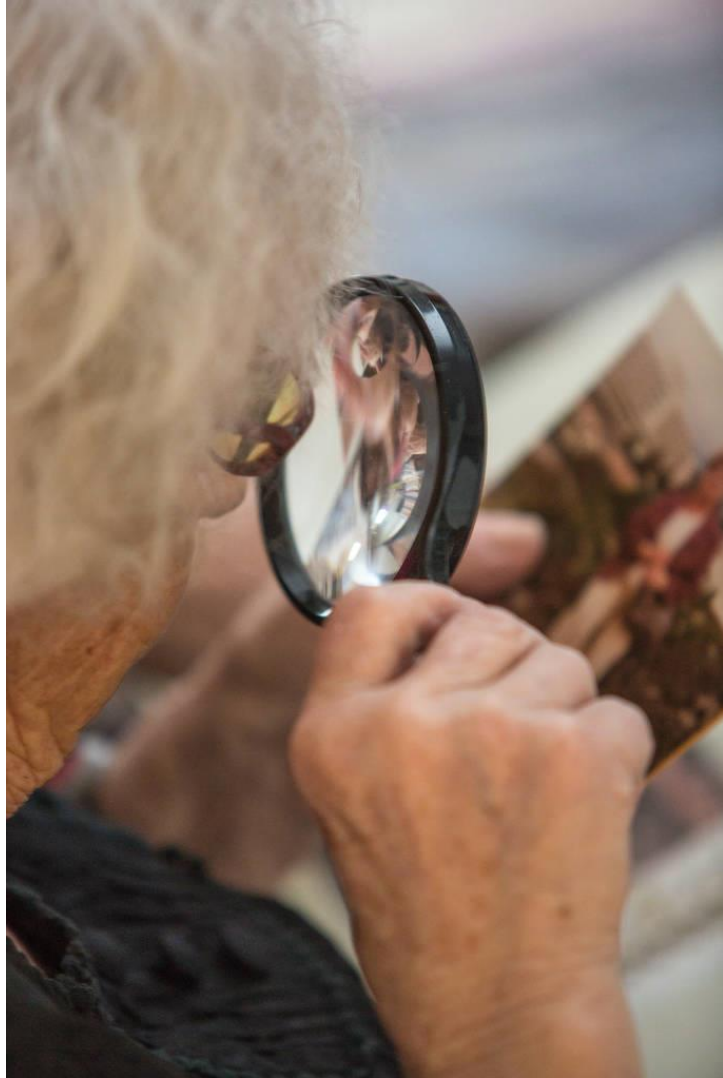
UUTISET • HELSINKI

Vantaa tekee lentoasemalla koronatestejä – Toimia harkittiin läpi maaliskuun, yli 200 000 matkustajaa ehti saapua, päätös vasta viime viikolla – "Tilanne ollut ministeriöjohtoinen"

2.4.2020 17:17 Petteri Lindholm

Pääministeri Sanna Marin (sd.) myönsi epäonnistumisen siinä, ettei lentoasemalla kontrolloitu Suomeen saapuvia matkustajia käytännössä mitenkään. Oireilevat matkustajat kuljetetaan nyt koronatesteihin hotelleihin, jossa testituloksia on odotettava karanteenissa.

Katsottava lähelle ja kauas

Koronaepidemian vaikutuksia Vantaan kaupungin talouteen 2020, arvio 12.8.

• Maanmyyntitulot -20 %	-10 M€
• Maksutuotot -5 %	-4 M€
• Sote-menot (ei sis. esh*) +2 %	-13 M€
• K-U pelastuslaitos +5 %	-0,5 M€
• HSL	-14 M€
• Muut menot	-1,5 M€
• Kunnallisverot -5 %	-43 M€
• Yhteisöverot -25 %	-21 M€
• Kiinteistöverot -4 %	-3 M€
Negatiiviset vaikutukset yht.	-110 M€

Positiiviset vaikutukset yht. +5 M€

= koronatilanteesta johtuvat menojen vähentymiset

Valtionosuudet (siirto v. 2021) +5 M€

Valtion lisätuki +66 M€

Kokonaisvaikutukset yht. -32 M€

* Erikoissairaanhoidon menojen kasvu kohdistuu Vantaan kuntaosuuden näkökulmasta pääosin vuodelle 2021, ei tässä arviossa mukana

Tuottavuus- ja kasvuohjelma laadinnassa

- Tavoitteena 30-40 miljoonan euron vuotuiset käyttötaloussäästöt kolmen vuoden aikana. Ensi vuonna 43,5 me ja sen jälkeen 30 me/v
- Vuosikate nostetaan 120 miljoonaan euroon talouden tasapainottamiseksi
- Puolet säästöistä oltava pysyviä

Talous kyllä toipuu aikanaan - ihmisistä on huolehdittava tässä ja nyt

Uusi sote-maakuntarakenne 1.1.2023

Valmisteilla historian suurin hallintouudistus

Vantaa-Keravan hyvinvointialue

Asukkaita n. **270 310**

Työntekijöitä n. **3 500**

Nettomenot n. **734,6 milj. €**

*Lisäksi Keski-Uudenmaan
pelastuslaitoksen työntekijöitä
noin **440** ja liikevaihto noin **4,2
milj €***

Tiedot helmikuulta 2020

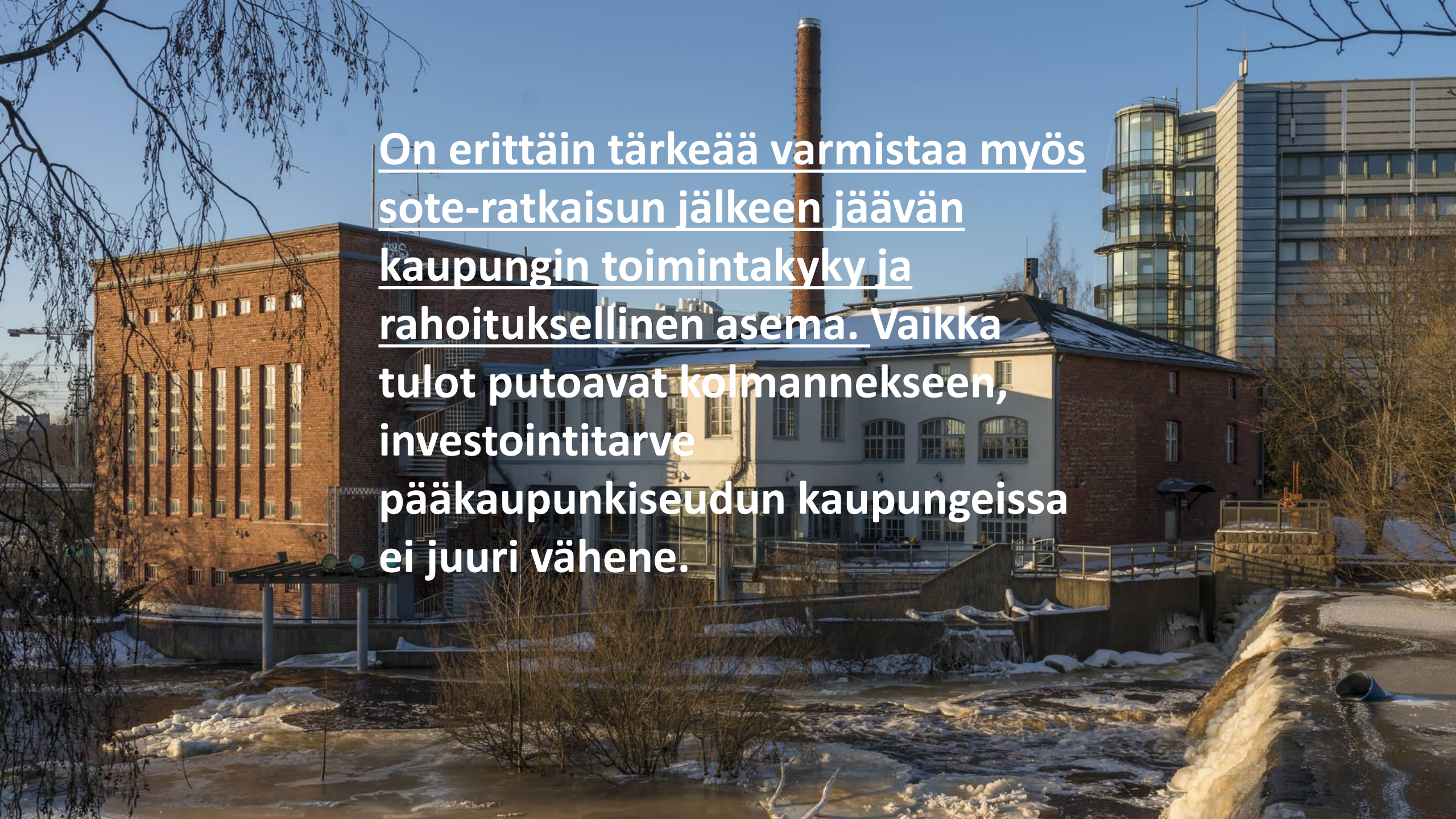
Jäljelle jäävän kaupungin rahoitus

- Kunnallisveron tuotto laskee 19 %:sta 5,7 %:iin
- Yhteisveroa leikataan 30 %
- Valtionosuuksista leikataan 30 %
- Kiinteistöveron tuotto vähenee, osaksi leikkurimallia
- **Vantaan käyttötalousmenot vähenisivät 49 % ja käyttötaloustulot 53 %**

Vain 4 % hyvinvointialueen rahoituksesta määräytyy asukastiheyden ja vieraskielisyyden perusteella

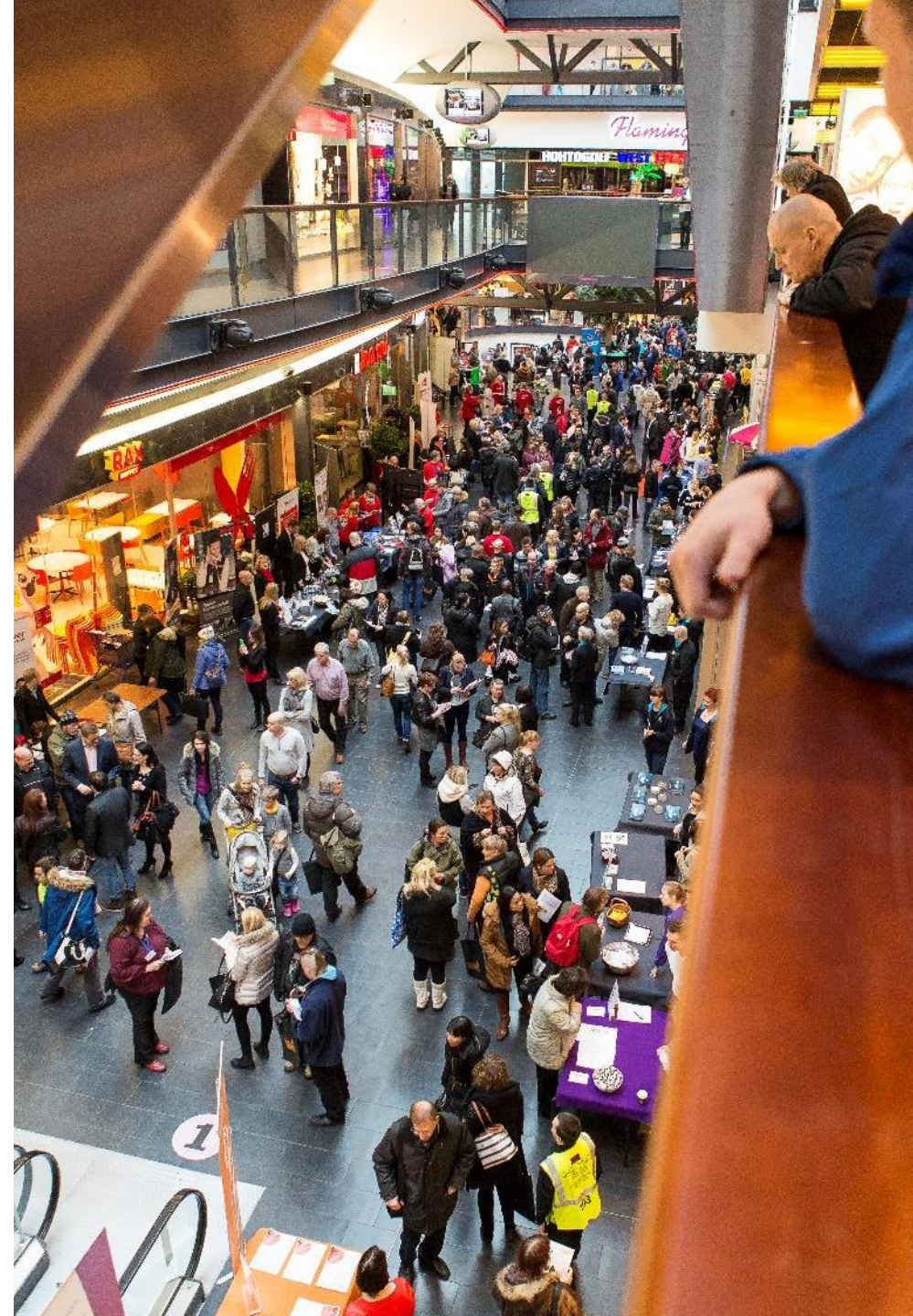
- 80 prosenttia yleiskatteisesta rahoituksesta määräytyisi sairastavuuteen ja sosioekonomisiin tekijöihin perustuvan sote-palvelukertoimen perusteella. Asukasmäärän perusteella (€/asukas) määräytyisi vain vajaa 15 prosenttia rahoituksesta. Hyvin pieni osa (alle 4 prosenttia) rahoituksesta määräytyisi vieraskielisyyden ja asukastiheyden perusteella.
 - Esitetyt tarvetekijät ottavat heikosti huomioon pääkaupunkiseudun erityispiirteet kuten väestön voimakkaan kasvun, muuta maata suuremman maahanmuuton sekä eriarvoistumiseen liittyvät haasteet kuten segregaation, syrjäytymisen ja päihteiden aiheuttaman ylikuolleisuuden.
 - Isoissa kaupungeissa sosiaalisia ongelmia koko maata enemmän, hyvinvointialueen laskentamalli tuottaa liian vähän sosiaalitoimeen rahoitusta

On erittäin tärkeää varmistaa myös
sote-ratkaisun jälkeen jäävän
kaupungin toimintakyky ja
rahoituksellinen asema. Vaikka
tulot putoavat kolmannekseen,
investointitarve
pääkaupunkiseudun kaupungeissa
ei juuri vähene.

Vantaa-Kerava työllisyyden kuntakokeilu

- Vantaan ja Keravan kaupunginhallitukset tekivät 11.11.2019 päätöksen työllisyyden kuntakokeiluun hakemisesta.
- Kokeilussa keskeistä:
 - asiakaslähtöinen palvelumalli ja yksilöllinen kohtaaminen. Asiakkaan osaamisen kehittäminen, asiakkaan työ- ja toimintakyvyn parantaminen
=> tavoitteena koulutus tai työllistyminen
 - Voidaan hyödyntää kunnan muut palvelut, muiden viranomaisten palvelut, monialaiset palvelut palveluiden kehittämisessä
 - talouden ja vaikuttavuuden seuranta
- Onnistuminen edellyttää: yritysysteistyötä, kotoutumisen tukemista, projekteja ja hankkeita työn tukena
- Asiakkaita Vantaa-Kerava -kokeilualueella reilu 20 000, TE-toimistosta siirtyy 96 henkilötyövuotta Vantaan työnjohdon alaisuuteen.

KUNTANÄKÖKULMA HYTE- TYÖHÖN

1

KUNNAN TEHTÄVÄ
HYTE-TYÖSSÄ

2

TYÖ JA PUITTEET
HYTEN
TOTEUTTAMISEKSI
KUNNASSA

3

SOTE-VALMISTELU
JATKUU VANTAA-
KERAVA-AKSELILLA

KUNNAN TEHTÄVÄ HYTE-TYÖSSÄ

Sote-järjestämislain lakiluonnos

6 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

- Kunnan on seurattava asukkaittensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.
- Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet.
- Kunnan on arvioitava ennakkoon päätöksensä vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen.
- Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho ja tehtävä yhteistyötä sote-maakunnan sekä muiden tärkeiden toimijoiden kanssa.
- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on toimitettava sote-maakunnalle ja julkaistava julkisessa tietoverkossa.

7 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sote-maakunnassa

- Sote-maakunnan on arvioitava ennakkoon ja otettava huomioon päätösten vaikutukset eri väestöryhmien hyvinvointiin ja terveyteen.
- Sen on myös asetettava suunnittelussaan tavoitteet, joilla sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja tuottaminen edistää hyvinvointia ja terveyttä.
- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma laaditaan yhteistyössä alueen kuntien kanssa.
- Sote-maakunnan on toimittava yhteistyössä alueen kuntien sekä muiden julkisten toimijoiden kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.

KUNTIEN HYVINVOINTITEHTÄVÄ

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnalle lakisääteisesti määritelty tehtävä.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen on kunnan tärkein tavoite myös soteuudistuksen jälkeen.

Kunnan tehtävänä on soteuudistuksen toteuduttua huolehtia terveyden ja hyvinvoinnin huomioon ottamisesta kunnan kaikkien toimialojen toiminnassa ja päätöksenteossa.

Hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia kunnan tehtäviä ovat erityisesti seuraavat:

- Varhaiskasvatus ja koulutus
- Liikunta-, nuorisotoimi, kulttuuri- ja ruokapalvelut
- Kaupunkirakenne ja -ympäristö sekä liikennejärjestelyt
- Ehkäisevä päihdetyö

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN

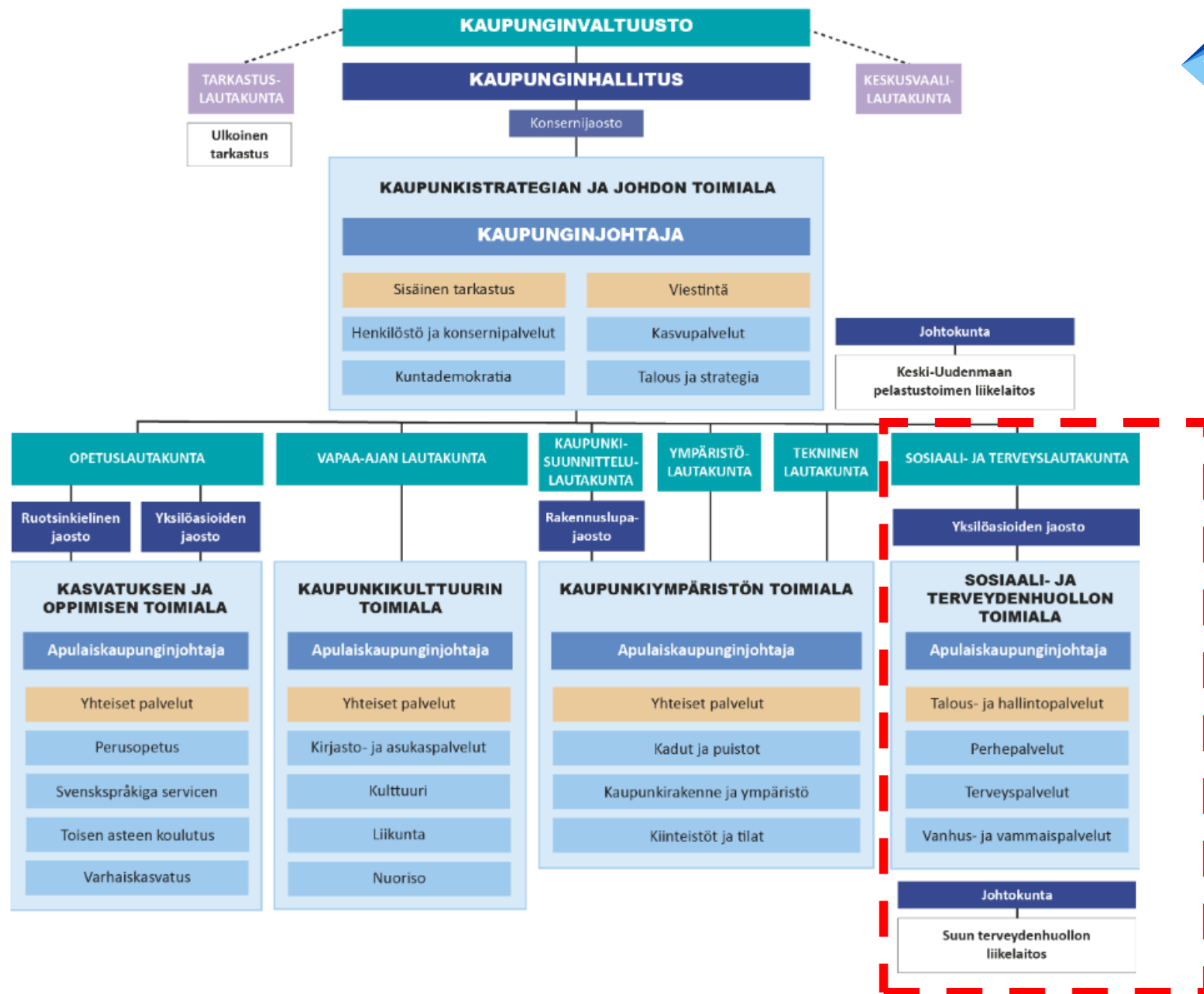
Hyvinvointi on moniulotteinen ilmiö, joka on mm. yhteiskuntapolitiikan, palvelujärjestelmien, ihmisen itsensä, läheisten ihmisten ja lähiympäristön aikaansaamaa.

Terveyden edistäminen luo mahdollisuuksia hallita omaa terveyttä ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

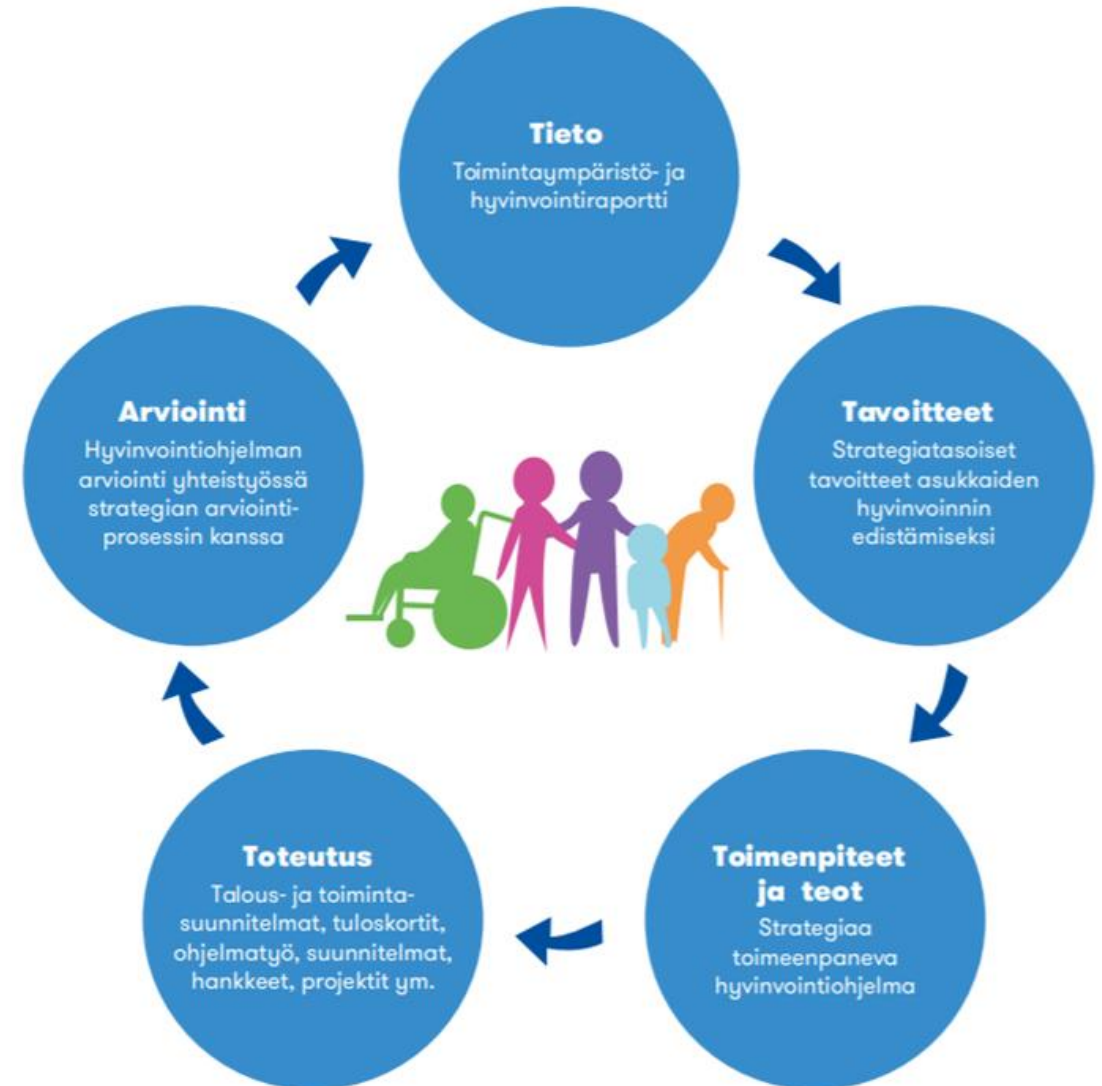
Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on eri toimialojen yhteistyössä toteuttamaa työtä, joka kohdistuu:

1. elinympäristöön,
2. hyvinvoinnin, terveyden, turvallisuuden ja osallisuuden tukemiseen ja lisäämiseen,
3. köyhyyden, syrjäytymisen ja muiden sosiaalisten haittojen ehkäisemiseen ja vähentämiseen,
4. voimavarojen kohdentamiseen hyvinvointia edistäviin tapoihin.

VANTAA 2023?

HYTETYÖ SÄILYY OSANA KUNNAN PÄÄTÖKSENTEKOA

VANTAAN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kirjattu Vantaan nykyiseen kaupunkistrategiaan: "Edistämme asukkaiden hyvinvointia"

Vantaan hyvinvointijohtamisen rakenteita kehitetään parhaillaan vastaamaan tulevan sote-uudistuksen muutoksiin.

Painopisteet Vantaan hyvinvointityössä

- Väestökehityksen huomiointi (Ikääntyneiden ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden lisääntyvä määrä)
- Huono-osaisuuden ja eriarvoisuuden vähentäminen sekä terveyserojen kaventaminen
- Kansansairauksien ehkäisy, tapaturmien vähentäminen ja työllisyyden edistäminen

TYÖ JA PUITTEET HYTEN TOTEUTTAMISEKSI

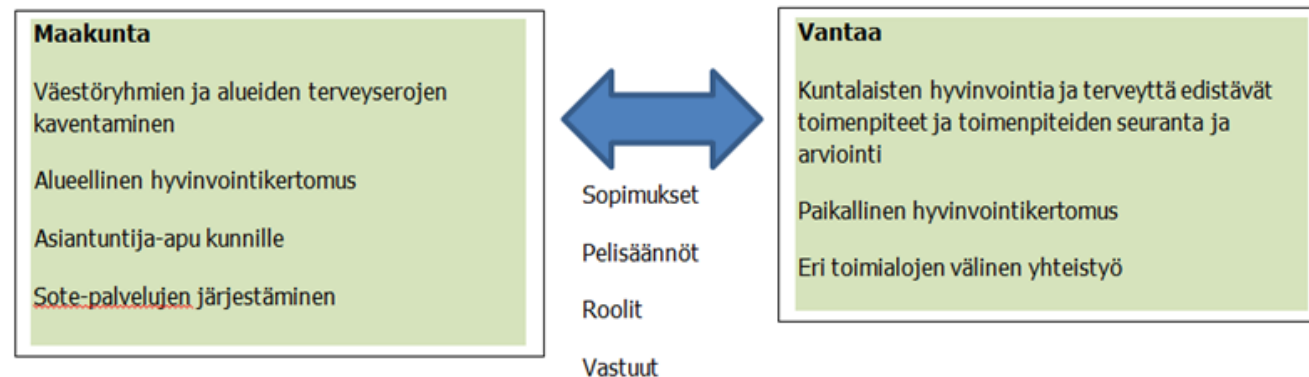

KUNTIEN HYVINVOINTITYÖ SOTE-UUDISTUKSEN MYÖTÄ

Kunnissa korostuu soteuudistuksen myötä:

- Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen tuki
- Toimialojen yhteinen työ ja yhteistyössä luodut palvelut ja toimintamuodot
- Asukkaiden, järjestöjen ja yhdistysten sekä yritysten mukanaolo terveyden edistämistyössä
- Sujuvat palveluketjut, jotka luovat asukkaille mahdollisuuksia edistää hyvinvointiaan
- Kunnan vastuulla olevan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön johtaminen ja toimeenpanorakenteet
- Yhteistyörakenteet ja toimintatavat hyvinvointialueen ja siihen kuuluvien kuntien sekä HUS-yhtymän kanssa

HYTEN STRATEGINEN VALMISTELU KUNNASSA – SOTEN OSUUS?

**HYVINVOINTIKATSAUS
2019**

VANTAA-KERAVA-
HYVINVOINTIALUEEN
PALVELULUPAUS

VANTAA-KERAVA-
HYVINVOINTIALUEEN
HYVINVOINTI-
KERTOMUS

YHTEISTYÖN RAKENTEET, MYÖS UUDISTUKSEN JÄLKEEN

VARHAISKASVATUS, esim.

- Neuvolatoiminnan, kuntoutustoiminnan, monikulttuurisuusyksikön ja lastensuojelun kanssa
- Alle kouluikäisten yhteistyömalli lasten ja perheiden kriisitilanteissa
- Esiopetuksen hyvinvointityö
- Alle kouluikäisten lasten suun terveydenhuolto ja erityisruokavaliot

PERUSOPETUS, LUKIOT JA AMMATILLINEN KOULUTUS, esim.

- Oppilas- ja opiskelijahuollon kokonaisuus
- Kehitysvammaisten ja autististen lasten päivä- ja lomatoiminta

YHTEISTYÖN RAKENTEET, MYÖS UUDISTUKSEN JÄLKEEN

LIIKUNTAPALVELUT, esim.

- Kuntalaisten kannustaminen kaikenlaiseen fyysiseen aktiivisuuteen
- Liikuntaneuvonta tai laajempi elintapaohjaus
- Seniorikuntosalit
- Yhteistyö fysioterapian kanssa
- Liikkuva koulu - ja Liikkuva päiväkotito -työ

NUORISOPALVELUT, esim.

- Lastensuojelun yhteistyö
- Koulujen kuraattorien kanssa tehtävä yhteistyö
- Nuorisotakuu / koulutustakuu

YHTEISTYÖN RAKENTEET, MYÖS UUDISTUKSEN JÄLKEEN

KULTTUURIPALVELUT, esim.

- Seniorien kulttuurityö
- Voimauttavat hankkeet yhteistyössä lastensuojelun kanssa (pääosin sirkus)

HENKILÖSTÖ, esim.

- Rajapinnalla olevat työnkuvat esim. kouluterveydenhuolto, kuntouttava työtoiminta
- Kaupungin keskushallinnon tukipalvelut sotepalveluille – henkilöstön asema
- Tukipalvelut sotepalveluille esim. Vantin palvelut, tulkkikeskus, Seure jne.

YHTEISTYÖN RAKENTEET, MYÖS UUDISTUKSEN JÄLKEEN

KAUPUNKIYMPÄRISTÖ, esim.

- Palveluverkkosuunnittelu - yrityspalvelut, kaupunkisuunnittelu ja tilakeskus huolehtivat siitä että toiminnoille löytyy tarvittaessa laadukkaat tontit ja sopivat kiinteistöt
- Yhteistyö kaupungin omien yhtiöiden kanssa lisääntyy
- Tulevaisuudessa palvelutiloja tuotetaan yhä enemmän yksityisten toimesta
- Palvelujen käyttäjät osallistetaan suunnitteluun ja päätöksentekoon
- Erityisasumisen palvelutarpeen arviointi ja palvelujen järjestäminen
- Sosiaalisin perustein tapahtuva asukasvalinta kaupungin omistamiin asuntoihin

YHTEISTYÖN RAKENTEET, MYÖS UUDISTUKSEN JÄLKEEN

MUU TOIMINTA:

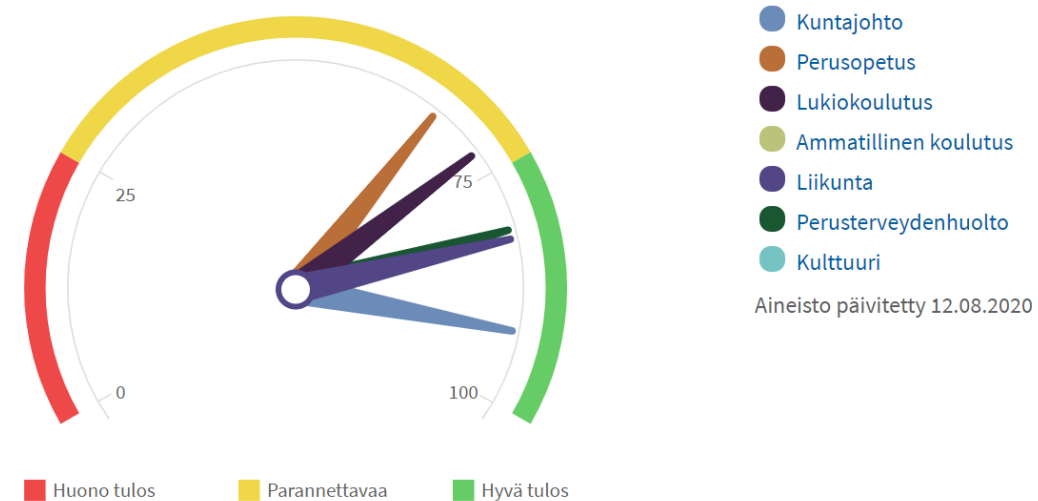
- Kaupunkitasoisen yhteisen asiointipalvelun kehittäminen, keskitetty monikanavainen asiointipalvelumalli
- Vantaa-info ja puhelinpalvelut monikanavaisen asiointipalvelun alustana
- Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa / aktiivinen kuntalaisuus / yhteisötyö
- Avustukset terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen
- Talous- ja velkaneuvonnan yhteistyö sosiaalisen luototuksen kanssa
- Osallistumismahdollisuuksien turvaaminen tilanteessa, jossa päätöksentekoon tulee uusia rakenteita (ymmärrys ja tieto, missä asukkaat pääsevät vaikuttamaan)
- Haasteet tukipalveluiden suhteen (rekisterit, asiakirjat, neuvonta, ohjaus)

RAHOITUS: HYTE-KERROIN

- HYTE-kerroin kuvaa kunnan toimintaa asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- Suunniteltu otettavaksi käyttöön vuoden 2023 alusta.
- Kannustimella halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaidensa hyvinvoinnin edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.
- Kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määrittyy tehdyn hyte-työn mukaan.

Kaikki sektorit : Vantaa 2019

SOTE-VALMISTELU JATKUU: VANTAA-KERAVA

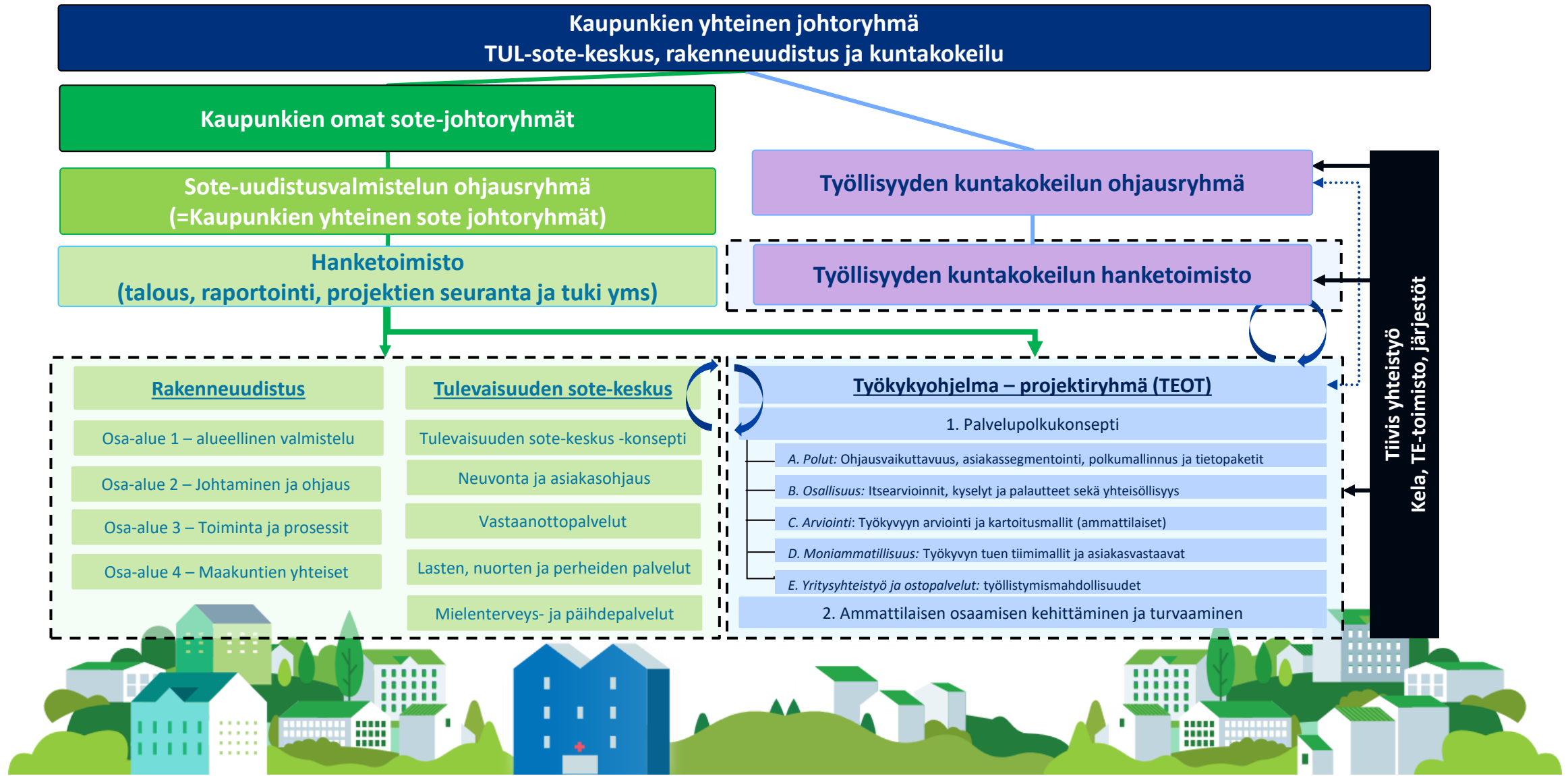

TUNNISTETUT RISKIT JA NIIDEN RATKAISUT?

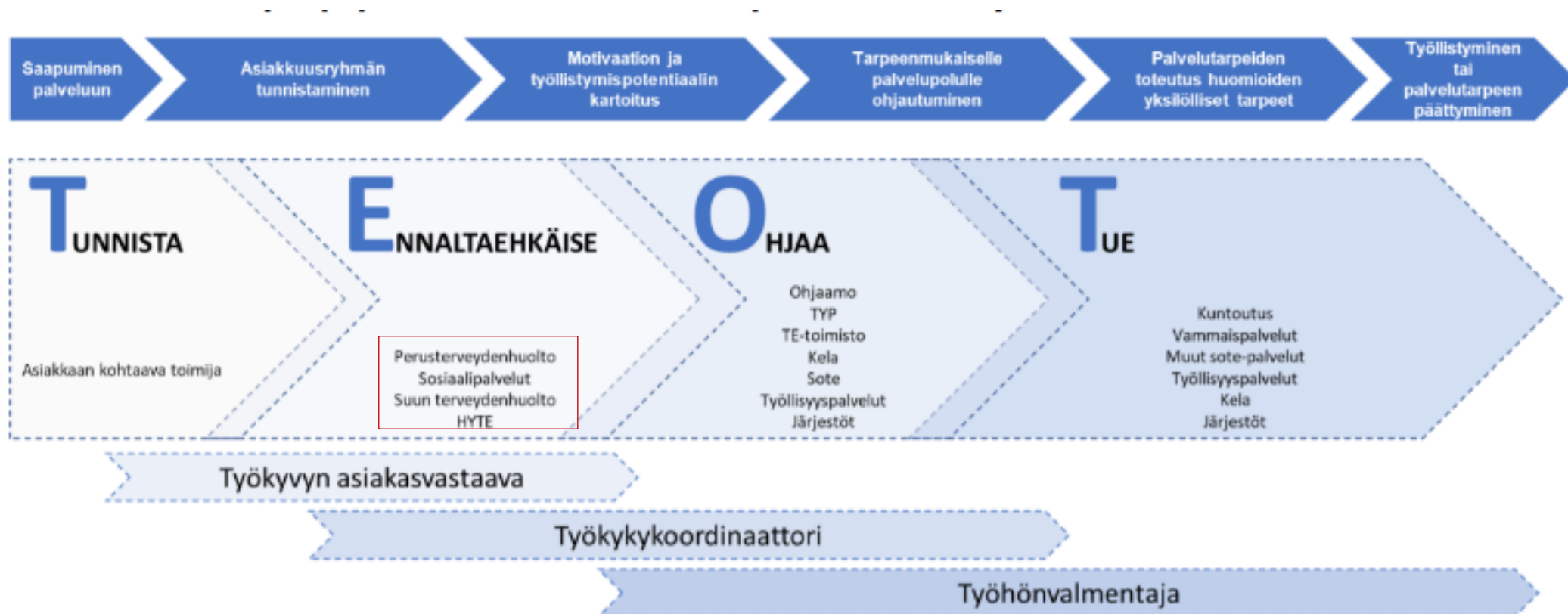

- Hyvinvointialueen johtamisen rakenteet eivät tue hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä suunnitellusti
 - Valmistelu huolella, kaikkia osapuolia osallistaen ja sitouttaen
 - Jokainen tietää oman vastuunsa hyte-kokonaisuudesta
- Hyte ei integroidu kiinteäksi osaksi sote-palvelujärjestelmää
 - Yhteistyö ja vuoropuhelu sote-järjestöjen ja palveluntuottajien kanssa
 - Sote-palvelustrategian konkretiaan ohjaavat hyte-kirjaukset
- Hyvinvointialue ei onnistu toteuttamaan kuntien ja järjestöjen tarvitsemaa, erilaiset tarpeet huomioivaa tukea
 - Riittävät resurssit tukemaan kuntien työtä, laadukas ja räätälöity tuki
- Yhdyspinnan rakenteet eivät tue monitoimijaista yhteistyötä ja palvelutuotantoa
 - Rakenteet luodaan laajassa yhteistyössä ja eri toimijoita osallistaen, ketterä kehittäminen

Tulevaisuuden sote-keskus-, rakenneuudistus- ja TEOT-hanke sekä työllisyyden kuntakokeilu nivoutuvat yhteen

Hankkeessa kehitetään toimintamalleja, jotka vastaavat asiakasprosessin eri vaiheisiin. Erityisen kriittisenä nähdään se, että alkuvaiheen palvelutarpeen tunnistaminen, kartoittaminen sekä ohjaus tehdään yhdenmukaisesti, jotta ohjaus toimii.

Hyvän kaupungin rakennuspalikat

- Kaupunki, jossa ihmisen on hyvä olla ja joka antaa asukkailleen tulevaisuudennäkymiä
- ihmiset muuttavat vetovoimaisiin kaupunkeihin, koska kokevat sen merkitykselliseksi
- voittava eurooppalainen yhdistelmä: huokuu urbaania luovuutta, ympäristömyönteisyyttä sekä rentoa elämäntyyliä. Yrittäjyyden arvostus. Tekee vahvoja ekologisia tekoja.

Mihin minä kuulun?

Kysymys, jonka jokainen esittää.

Muutoksessa ja kasvussa sekä vierauden lisääntyessä on yhä tärkeämpi saada kysymykseen myös vastaus.

Kaupunkien keskustat ovat tärkeitä identiteetin syntymiselle.

Kohtaamisen kaupunkien rakentaminen.

Kaupungin on oltava

- sosiaalisesti kestävä,
- taloudellisesti kestävä,
- ekologisesti kestävä ja
- demokraattisesti kestävä

Kumppanuus on konkreettisia tekoja

Kiitos!

